

V. Rongálások

Oláh István

Rongálások⁸⁸

Eróziós talajmozgások, hanyagság,
avagy szándékos, célzott rongálások
Feltételezések és tények

Előzmények

Egyszer volt, igaz se volt...

Művelt, bölcs emberek, emlékeztek-emlékeznek rá még ma is.

(Sajnos mára már közülük többen is elhunytak.)

Ők mesélték:

A „gödrök” innen, egészen a vasúti sínekig folytatódnak. Errefelé a föld mindenhol az „Ő” vérükkel van megszentelve!

Hányan lehetnek..? Igaz-e , nem-e ?

Amíg a kutatást, és a teljes, hiteles feltárást el nem végzik, nem tudhatjuk.

A történészek, a kutatás alatt, csak is a hivatalos adatokra támaszkodhatnak, és ez így is van rendjén.

Vajon – kérdem én– abban a nagy háború utáni időkben, józan gondolkodású ember, egyáltalán megtehetette-e, megengedték volna-e, leírta volna-e, hogy itt, akkor, törvényes eljárás nélkül, a bűnösség tényállásának megállapítása, és bebizonyítása nélkül gyilkoltak? Megörökítette volna-e az utókornak, pontos számadatokkal alá-támasztva a vérengzéseket?

NEM!

Az idők folyama mint, egy alattomos kígyó, hangtalanul kúszva, csak hordta-hordta ide a szemetet. Egész szeméthegeyeket. A „TITKOT” álcázni kell! És a szemet, mint a jó szolgál, lassan be is takart, fel is falt mindent, mindent.

Vagyis majdnem mindent...!

⁸⁸ A szerző jóváhagyásával az eredeti tanulmány rövidített változatban kerül közlésre.

1991-ben egy maroknyi makacs, feledni nem akaró ember:

- Ki kellene takarítani innen a gazit!
- Meg kellene menteni ezt a kis sarkot, ezt a „gödröt”!
- Emlékparkot kellene itt emelni, hogy a túlélők, a még élők, és a leendő utókor emlékezessen..! Hogy ilyen is volt... Ez is megtörtént... Gázságokat is elkövettek... Hogy tanulhasson belőle az ifjúság... hogy többé ez sem történhessen meg..!
- Ki kellene vágni ezeket a vadhajtásokat, ott fönt azokat a korhadó akácokat, és körül kellene keríteni itt ezt a megmaradt sarkot!
- Egy parkszerű emlékhelyet kellene emelni... ciprusokkal szegélyezett sétánnyal a falig, amelyen fekete betűkkel, fekete kőbe vésnénk fel azokat a gyászos időket!
- De AZ AKÁCOKAT NE BÁNTSD, AZOK SZEMTANÚK!

De a fákat évről évre rongálják, kivágják

Végignézték az esztelen öldöklést. Örök évgyűrűik között talán még ma is ott cikázik a golyószórók ropogása! Talán az idő, még a kottáját is bevészte a gyűrűk végtelen fonalába a géppuskák gyászos zenéjének! Mint egy örök oratóriumot, egy rezgéssort egy kódot... Talán az új kor technológiája még azt is lehetővé teszi majd, hogy egyszer leolvassuk ezt a nano-ujjlenyomatot!

Ne vágjátok ki a fákat!

Nagy sikernek számított, hogy a véres események 50-ik évfordulójára elkészült az emlékpark (cf. 3.4 pont) és azóta az idő vasfoga, a hanyagság, a politikai akarat hiánya, a meggondolatlan (fiatal) személyek „csínytevései” (a Vergődő nyaka köré valami reklámszöveggel ellátott szalagot masnira kötöttek) sok minden történt, de előfordultak egyértelmű szándékos rongálások is!

Porból lettél és porrá leszel (Ter.3,19)

Hogy eróziós talajmozgások teszik-e tönkre azóta az emlékhelyet? – Igen, azok is: a szél, az eső, a fagy, mind- mind hozzátesznek egy kicsit. Így mára (2014-re) már láthatóak a kopás nyomai. Bizony abban az időkből az is nagy sikernek számított, hogy egyáltalán megvalósult az emlékpark. KÖSZÖNET A FÁKLYAHORDOZÓKNAK!

Emlékszem még az első évekre! A símaszkos, mellükön összefont karú felügyelőkre”. Kellett akkoriban a rendre ügyelni? Még hallom a szárkúpokban rejtőző tokivokik hangját ...

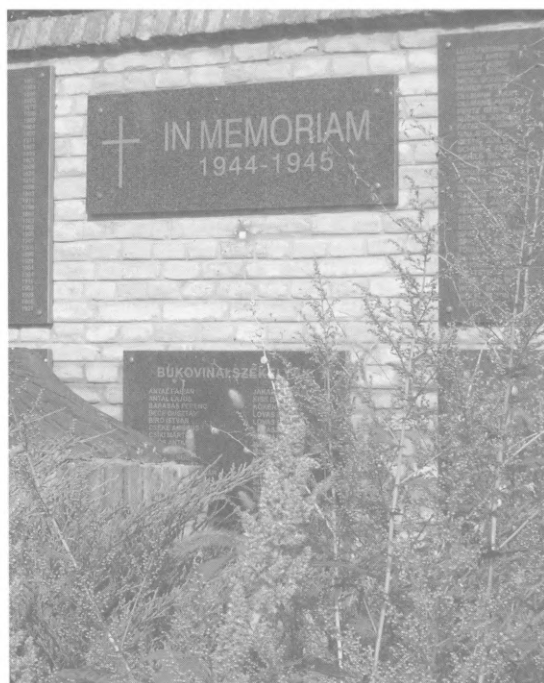
Akkor is kellett a felügyelet, mert verbális és írásos fenyegetések is jutottak el a Kegyeleti Bizottsághoz.

Kellett akkor a felügyelet.

És még jobban kellene a manapság!

A park állaga romlásnak indult.

A téglasétány hepe-hupássá vált, a téglák kilazultak, a gaz előretört, valamint a rágcslók furatai nyomán lassan, ha nem is életveszélyessé, de sérülésveszélyessé vált, ha valaki a kilátogatást tervezte. Nagyobb esőzések nyomán a löszfal meglazult, alácsorgott, és lassan átvette a díszcserjéknek szánt díszsávot a parkot szegélyező fal mentén. A lépcsők megcsúsztak, a kihelyezett padok, a nagykereszt, és a kopjafa is elkorhadtak. A gaz elszaporodott, néha térdig érő gazban lehetett csak megközelíteni az emlékfalat.⁸⁹

Mindent benő a gaz

A Békéscsabai Népművészeti tábor Nemzetközi fafaragó csoportjától Szabadka városának 2002-ben adományozott harangláb szintén megsínylette az idő viszontagságait. A tetejét díszítő zsúpfedél, az alap és hordozó gerendák, valamint a felhelyezett

⁸⁹ Néhányan a Kegyeleti bizottság tagjai közül, a most már a megboldogult Kollár Károllyal az élén saját maguk fűjték be gyomirtóval a szoborhoz vezetett utat. A gyomirtót rendszeresen az egyik áldozat hozzátartozói biztosították (nevük elhallgatása kéréssel). [A szerkesztő megjegyzése.]

emléktáblák is az enyészetté lettek. Komoly felújítás nélkül néhány éven belül a harangláb is elporlad. Ez is, mint a földből virító csontok.

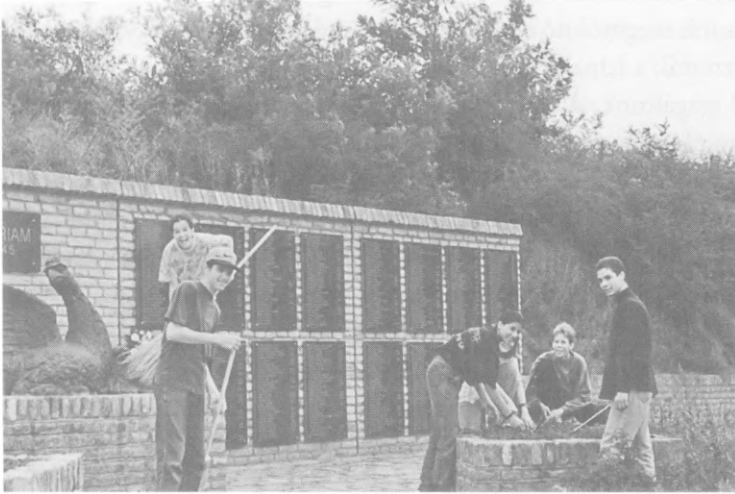

Az idő vasfoga a haranglábát sem kímélte

Az ifjúság, is kivette a részét a takarításokból – elsősorban a cserkészek fogadták meg, hogy karban tartják az emlékhelyet.

2005. április 29-én a svájci küldöttséggel

A cserkészek munkában

Folyt a munka. Minden segítség megadatott. Úgy tűnt, hogy elérjük a célunkat. Az ügyet felkarolta a média is, és minden évben rendszeresen beszámolt a megemlékező koszorúzásokról.

Év közben különböző szervezetek, külföldi zárandokcsoportok, magánszemélyek látogatták az emlékparkot, és rendszeressé váltak a halottak napi központi megemlékezések is. A Bizottság végezte a dolgát. A megemlékezésekre rendszeresen portfóliót adott ki, valamint Mementó címmel egy dokumentumot az 1944-45-ös megtorlásokról.

A szándékosság nem kizárt

1997-ben figyeltünk fel a hátsó nagykapu törött sarokvasaira, a vízóra aknájának a teteje is „elkallódott”, és a parkban „szórakozó” gyerekekre. A következő évben már összeírtuk az elvégzendő javítási munkákat. 1999-ben azután írásban is beadtuk a kibővített észrevételeinket. Ekkor már megjelentek az első falfirák. A sétányon egyre gyakrabban találtunk eldobott injekciós tűket, és „szipózós” ragasztó maradványokat. Az álatok különböző maradványait találtuk a sírokon, gondolva, hogy azokat a kóbor ebek hordták ide a szemételepről. 2000-re a nagykaput ismeretlen személyek elvitték, a kiskaput és a kovácsolt vaskaput pedig lefeszítették, szétdobálva, darabokban találtuk meg. A padokon és a falakon megjelenő különféle feliratokat, karcokat, mi magunk kijavítottuk, lekapartuk, lefestettük.

A komolyabb megrongálás a koszorúk falra rögzítésére szolgáló márványszög letörésével kezdődött, amelyet ahányszor pótolunk, annyiszor ismét letörtek.

2001 júniusában azután már a szándékosság bizonyítást is nyert, ugyanis a kivégzettek névsorát megörökítő emlékfal, utolsó márványtábláját egyszerűen leemelték és nekitámasztották a falnak.

Azonnal reagáltunk. A rendőrség szakemberei és jómagam helyszínelünk. Fényképek, jegyzőkönyv, és a nyomozás megindult a tettes, avagy a tettesek felderítésére. Úgy látszik azonban, hogy magát a tettest ezzel a azonnali intézkedéssel, vagy megleptük, és elillant a helyszínről, vagy úgy gondolta, hogy a „munkáját” még nem fejezte be, mert másnapra a falhoz támasztott, még ép márványtáblát kettétörte. Ha ugyan ő tette, mivel a személye mind a mai napig ismeretlen maradt. A történekről értesítettük az illetékeseket, a rendőrség mellett Szabadka Önkormányzatát, és az eseményekről beszámoltunk a Kegyeleti Bizottságnak is.

Rövid időn belül megragasztották a törött táblát, visszaszerelték a helyére, azzal, hogy amint lehet, újat készíttetnek. Azóta is úgy áll!

Az eltört, majd visszahelyezett névtábla

Az emlékhely orvoslása érdekében a Kegyeleti Bizottság jóváhagyásával az önkormányzathoz fordultam:

„Szabadka Önkormányzatának

Tárgy: A legsürgősebb javítási munkálatok a 44-es parcellán

1. Új kétszárnyas nagykapu készítése	- lakatosmunka
2. A két kiskapu megjavítása és visszahelyezése	- lakatosmunka
3. A vízóra és a csapfej (a sahtban)kicserélése	- „Vodovod”
4. A vizesgóc (saht) lezárása	- lakatosmunka
5. Egy törött emléktábla kicserélése, vagy renoválása	- kőfaragó
6. A falról letört, koszorútartó márványszög kicserélése	- kőfaragó és kőműves
7. A padok elkorhadt léceinek a kicserélése	- asztalos és kőműves
8. A téglasétány kijavítása, lebetonozása	- kőműves
9. A „Töröttszárnyú madár” öntéshibáinak kijavítása	- az alkotóművész
10. Az ellopott csavarok és a csavarfejtűk pótlása, és a leemelt emléktábla visszahelyezése	- „Granit” munkásai
11. A kerítés kipótlása alul a földig	- lakatosmunka
12. A lépcső kijavítása	- kőművesmunka

Szabadka 2001.07.04.

Oláh István
munkaszervező”

Dr. Hegedűs Antal, a Kegyeleti Bizottság tagja és az észak bácskai cserkész körzet titkára a következő levelet intézte Szabadka község önkormányzatához:

9/01
P

Északbácskai Cserkészörzet, 24000 Subotica, ul. 27. marta 1^a
Tel./Fax: (024) 24-952; Szent Kereszt plébánia
30/427

Szabadka Község Önkormányzatának,
Helyben

Tárgy: Siremlékrongálás.

25/01.

Tájékoztatás és további intézkedések megtétele céljából jelentem, hogy a Zentai uti temetőben lévő és a 44--es áldozatok emlékére emelt siremléket ismeretlen tettesek néhány nappal ezelőtt megrongálták azzal, hogy az emlékmű utolsó gránitlapját levették és a földön heverve hagyták.

A rongálást a parcellát karbantartó cserkészek vezetője, Oláh István vette észre június 26-án. Telefonszáma: 34-288.

Megjegyezni kívánom, hogy már eddig is több alkalommal történtek rongálások, de a jelenlegi a legsúlyosabb.

Szabadka, 2001. június 28.

Dr. Hegedűs Antal, körzeti titkár,
(30-427.).

Sajnos, később ettől még sokkal súlyosabb rongálások is történtek. 2005-ben még azt gondoltuk, hogy bekövetkezett az emlékhelyen esett legsúlyosabb rongálások sorozata:

a) Dombtetőn lévő nagy keresztet ledöntötték

Ha a szél döntötte volna ki, a kereszt feje állna lefelé

b) A szobor zöld festékkel való leöntése

Zöld festék a Vergődő madáron

c) Az ellopott kerítésrészekon keresztül állatok legelnek az áldozatok hantjai felett:

Állatok legelnek a sírhantokon

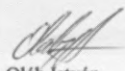
Akkor a következő levelet írtam a város polgármesterének:

1sz. 6/05 Feri J. 2005. szept. 13.

Szabadka Önkormányzatának
Kucsera Géza Polgármester
úrnak

Tárgy: Jelentés a 44-es parcellán történt
kereszt és emlékmű-gyalázásról

Ma 2005. szeptember 12-én, miután a történekről hallottam, kimenve a Zentaiuti temetőbe, a következőket láthattam:
A 44-es parcella feletti dombon elhelyezett nagykereszt, a földből kitörve, ledobva hever az emlékfal mögötti domboldalon.
A szél álltali kidöntésének lehetőségét cáfolja, hogy a kereszt az alsó kitért felével lefelé fekszik, vagyis, ha a vihar döntötte volna ki akkor a felső felével lefelébukva heverne.
A sebzett madár bronz-emlékművét élénk, zöld, olajfestékkel mindkét oldalán leöntötték, ami szintén a szándékos rongálás tényét támasztja alá.
Két márványtábla (Troll József, Varga Antal, Varga Kálmán, Vass Lajos,...stb. és a Bukovinai székelyek táblája) szintén festékkel szennyezett.
A festék keverésére szolgáló (?) botdarab megtalálható a lépcsőktől lefelé haladva, jobbkezfelől domboldalon.
Más rongálást nem vettem észre.
A látottakat fényképekkel támasztom alá.
Tisztelettel.

Oláh István

Végkifejlet 2013, halottak napja előtt ...

A szobrokat is ellopják ugye...!

Lopás előtt

Lopás után

A múltat nem lehet elfeledni!
A múltat nem szabad elfeledni!
Emlékezz – Emlékezzetek! ... Magyar vagyok.
Miért? ... – Mert annak születtem. Ha kimegyek a temetőinkbe, azt írja a sírokon:
ITT NYUGSZIK ... SZÜLETETT.....-. ELHUNYT....
NYUGODJON BÉKÉBEN!
Hát ezért.
Ezt másokkal is meg kell taníttatni!
Apám, a megboldogult, azt mondta: Légy becsületes..! ... és elnászápágot.
Mások azt mondják: Ne rombolj! – ÉPÍTS!
A Hetedik Parancs azt mondja: NE LOPJ!
Úgy látszik EZT IS MEG KELL TANÍTTANI!

Zárszó:

A nyomozás folyik.
Az eset óta, lassan már egy év telt el.
Marad a remény!

A szobor ellopása kapcsán a Kegyeleti bizottság a következő hivatalos nyilatkozatot tette közzé:

„NYILATKOZAT

A Kegyeleti Bizottság mély sajnálattal és nagy felháborodással veszi tudomásul a Vergődő madár ellopását a 44-es parcellából, ahol az 1944 – 1945-ben ártatlanul kivégzett áldozatok nyugszanak.

Nem tudjuk, hogy a szobor ellopása és az emlékhely meggyalázása milyen indítékból történt – lehetett csupán haszonlesés, avagy nemzeti gyűlölet szítása. Tény az, hogy 69 esztendő után sem nyugodhatnak békében szeretteink – és ez elkeserítő!

Ezért követeljük a rendőrségtől, hogy kutassa fel és állítsa elő az elkövetőket, adja át nyomozati anyagát az ügyészségek és a bíróság gyorsított eljárásban a törvény teljes szigorával büntesse meg az elkövetőket!

Felkérjük Szabadka város önkormányzatát, hogy találjon tartós megoldást és felelős intézményt az emlékpark gondozására és védelmére.

Okkal föltételezzük, hogy ha ez a szobor egy gondozott és ápolt bekerített parkban van és az ellenőrök és a rendőrség is láttatja magát a helyszínen, nem következik be ez a lesújtó esemény.

Ezzel a nyilatkozattal egyetért a Szabadkai Szoborügyi Bizottság is.

A történetek ellenére a Kegyeleti Bizottság megtartja a hagyományos november 2-i megemlékezést 14.00 órai kezdettel, amelye minden jó szándékú embert várunk.

A Szabadkai Önkormányzat Kegyeleti Bizottsága.”⁹⁰

⁹⁰ A tisztesség megkívánja a következőt: Ezen kézirat lezárása előtt egy nappal, azaz 2014. október 05-én (vasárnap – csak úgy, mint máskor is) kimentem a 44-es parcellába. Úgy látszik, hogy mégis fogantata volt a Kegyeleti Bizottság tiltakozásának, követelésének és kérelmének: Az emlékhely beton oszlopokra szerelt drótkerítéssel, fent szögcsapokkal bekerítve, villanyoszlop két nagy fényszóróval felszerelve, a gaz eltávolítva, a vízcsap működik, a szobor alapzata kijavítva! Tehát van remény ... [A szerkesztő megjegyzése.]

Megemlékezés, 1994